

Remissvar från Svenska Fotbollssupporterunionen – SOU 2025:46

Tryggare idrottsarrangemang

- Vad är SFSU?

Svenska Fotbollssupporterunionen (SFSU) är en rikstäckande organisation för Sveriges fotbollssupportrar och har som ändamål att representera dessa i frågor som rör svensk fotboll och svensk supporterkultur och vara deras röst i debatten om den svenska fotbollens utveckling.

Vi representerar alla supporterföreningar och grupper som är medlemmar hos oss, vilket inkluderar supportrar till lagen i Allsvenskan, OBOS Damallsvenskan, Superettan, Elitettan, landslagen och lag från lägre divisioner. Enskilda individer är inte medlemmar hos oss, men om man räknar alla våra medlemsföreningars medlemmar, så för vi talan för ca. 50 000 aktiva supportrar. Vårt remissvar har tagits fram av styrelsen, i dialog med våra medlemsföreningar.

2.1 Utredningens uppdrag/direktiv

Kommittédirektiven hade klart fokus på nya lagar och repression. Vi menar att man även borde se över andra möjliga insatser för att komma till rätta med problematiken. Utredaren har haft i uppdrag att överväga en skärpt syn på överträdelser vid idrottsevenemang, att ta ställning till om tillämpningsområdet för tillträdesförbud bör utvidgas, att ta ställning till utökade möjligheter att dela kamerabevakningsmaterial, samt lämna förslag på andra åtgärder som bedöms lämpliga och ändamålsenliga för att stärka säkerheten samt förebygga våldsamheter och andra ordningsstörningar vid idrottsarrangemang. Vi anser att det finns andra vägar att gå, som inte måste innebära repression.

Supporterrörelsen har under många år själva jobbat med att skapa stämningsfulla och säkra matcher i en välkomnande miljö. Sverige är ett av de länder som många utifrån ser som framgångsrikt med en fantastisk läktarkultur och starkt supporterinflytande. Vi har kommit långt med den organiserade supporterkulturen och ses som föregångare inom t.ex. SLO-verksamheten. Vi har under många år sett en positiv utveckling, där våldsam agerande och negativt språkbruk, homofobi och rasism, till stora delar succesivt jobbats bort. Vi ser det som en positiv trend och känner därför att det blir märkligt att utreda om hårdare straff mot en form av brottslighet som faktiskt minskar. Under våren 2024 när ultras gemensamt markerade att det inte är okej att använda pyroteknik på ett skadligt sätt, så såg vi att det finns självrannsakan inom supporterrörelsen och att beteendet går att förändra. Sedan dess har vi sett ett kraftigt förbättrat ordningsläge på svenska läktare, något vi är övertygade om aldrig hade kunnat uppnås med repression.

Vi har sett i andra länder när myndigheterna har använt ”hårdare tag” som verktyg kring supporterkulturen, att det inte har resulterat i lugnare matcher, utan istället lett till en

radikalisering bland supportrarna. Om vi hanteras hårt från Polis och ordningsvakter, leder det ofta till polarisering och det riskerar att minska förtroendet för ordningsmakten.

Vi anser att det är väldigt viktigt att utredningen och följderna av den baserar sig på fakta. Föreslagna åtgärder, straffskalar och författningsförslag ska bygga på forskningsevidens.

5.1 Ordningslagen

Vi känner stark oro för denna del av utredningen, framför allt kring rättssäkerheten och att Polisen och ordningsvakter förmodligen ges större befogenheter. Det kan t.ex. innebära att polisen får möjlighet att kliva in på läktaren vid ordningsstörningar. Ett sådant agerande kommer att påverka väldigt många människor som inte på något sätt uppvisat felaktigt beteende och kan inte räknas som agerande inom exkluderingsstrategin.

En lärdom som Polisen drog av Göteborgskravallerna var att det båda var ineffektivt och farligt att möta uppretade massor med våld. Det riskerar att eskalera riskfyllda situationer, vilket gör att oskyldiga riskerar att hamna i kläm.

Polis och åklagare ska alltid tillämpa proportionalitetsprincipen i sitt arbete. En del av avvägningen i den är hur allvarligt ett brott är. Detta avgörs tyvärr ibland slentrianmässigt utifrån straffskalan. En högre straffskala för ett brott gör att Polisen t.ex. kan använda mer våld eller ingripa i situationer de annars inte skulle gjort. Högre straffskala ger större befogenheter till polisen att använda sig av kroppsvisitation, husrannsakan eller ta föremål i beslag.

Vi ser även en problematik kring ändrad klassificering av brott. När ett brott klassificeras som grövre så förändras juridiken. Man behöver till exempel inte ha en målsägande när ett brott klassas som grovt, utan då blir det i stället allmänt åtal. Det är anmärkningsvärt att utredningen föreslår ett nytt brott, "grovt brott mot ordningslagen", vilket vi inte kan tolka som något annat än en särlagstiftning för supportrar, vilket blir otroligt märkligt.

Vi är ifrågasättande till ett års fängelse i straffskalan för ringa brott, då detta skulle ge Polisen ökade befogenheter. Detta anser vi i praktiken kunna innebära att man frångår exkluderingsstrategin, eftersom Polisens åtgärder då kommer att påverka fler.

Straffskalan föreslås vara minimum sex månader fängelse och som längst två år fängelse. Det är samma straffskala som t.ex. sexuellt övergrepp mot barn. Det är ytterst relevant att ifrågasätta huruvida de brotten är att ses som jämbördiga i allvar.

5.4.3 Legalisering av pyroteknik

Det har under åren funnits olika initiativ från supporterhåll avseende legalisering av pyroteknik. Det har även funnits en dialog tidigare med Polisen och MSB. Det finns t.ex. förslag om att göra ståplats till en pyrozon och att man då tydligt skulle informera om det i samband med biljettköp. Några arrangörer har (tillsammans med supporterföreningar) sökt tillstånd, men konsekvent fått avslag. Vi hade gärna sett ett fortsatt arbete kring detta, för att undersöka vilka möjligheter det finns för tillståndsgivna pyrotekniska arrangemang.

I utredningen står däremot (s. 102 - 103, 5.4.3) att det finns ett bristande intresse bland supportrar för legal användning av pyroteknik. Detta anser vi är direkt felaktigt, då vi vet att det finns intresse och tycker därför att det är av vikt att undersöka legala alternativ.

Det är otydligt i utredningen gällande pyroteknik. Vad innebär "ringa fall" användande av pyroteknik i bedömning att vara straffritt? Handlar det om antal eller hur det pyrotekniska arrangemanget genomförs? Vad är "extra farlig pyroteknik"? Detta bör förtydligas, speciellt med tanke på om det är tänkt att påverka straffet.

5.5 En skärpt syn på brott enl. kap. 5 ordningslagen

Man vill införa icke självständiga former av brotten, bl.a. försök till brott mot ordningslagen och förberedelse till brott mot maskeringsförbudet. Det framstår som oproportionerligt att kriminalisera försök till brott mot ordningslagen eftersom skyddsintresset är ordning på matchen och försöksbrottet inte har påverkat ordningen på något sätt.

Gällande förberedelse till brott mot maskeringsförbudet är även det rättsosäkert. Maskering är inte förbjuden utanför idrottsarrangemanget så om en person bär på sig maskering i t.ex. fickan kan denne misstänkas för brott trots att den aldrig tänkt använda sig av maskeringen på arenan. Detta gäller såväl vanliga buffar som balaklavamössor.

5.5.2 Straffskalan för normalgraden av brott för att inneha eller använda pyroteknik

Brottet föreslås att klassas som ett artbrott, d.v.s. ett brott som i regel ska resultera i fängelse istället för t.ex. samhällstjänst eller skyddstillsyn. Det går att starkt ifrågasätta om brottet är av sådan allvarlig art att det ska ha en presumtion för fängelse.

Andra artbrott är bl.a. mened eller övergrepp i rättssak som är två brott som är grundläggande för att rättssystemet ska fungera. Att t.ex. använda en utskjutande pyroteknisk pjäs på ett idrottsarrangemang är långt ifrån lika allvarligt.

Normalgraden av brottet har en straffskala på böter upp till ett års fängelse. Det är samma straffskala som t.ex. egenmäktighet med barn eller olaga diskriminering.

Det föreslås att grovt brott ska kunna ge högst två års fängelse. För att sätta straffen och straffskalorna i kontrast till andra brott så har t.ex. misshandel en lägre straffskala än grovt brott mot ordningslagen. Våld i nära relation resulterar ofta i straff understigande sex månader fängelse. Olaga förföljelse, något förenklat stalking, som bryter ner en person under lång tid har straff som sällan blir fängelse och resulterar det i fängelse är det några månader fängelse som blir aktuellt. Det lägsta föreslagna straffet på två års fängelse motsvarar maxstraffet för grovt rattfylleri och vårdslöshet i trafik - gärningar som är mer eller mindre livsfarliga för omgivningen.

Den vanligast förekommande pyrotekniken – bengaliska eldar eller bengaler – beskrivs av MSB i myndighetens uppdaterade föreskrift MSBFS 2025:2 ha "mycket låga skadepotentialer och kan hanteras av allmänheten utan någon förkunskap". SFSU tillstår att den ändå kan störa ordningen, men att höja straffet till ett års fängelse är oproportionerligt.

SFSU anser att det vore att ta många steg tillbaka att skärpa straffen och på så vis radikaliserar supportrar i stället för att bygga förtroende och möjliggöra konstruktiv dialog. SFSU uppmanar till läsning av Enablers "En svensk modell?" för att förstå att vissa delar av supporterkulturen inte påverkas av skärpta straff.

5.6 Kriminalisering av osjälvständiga brottsformer

Utredningen föreslår att försök och förberedelse ska kriminaliseras (inkl. stämpling). Denna punkt känns särskilt problematisk och vi tror att det finns en stor risk att detta kommer att tillämpas godtyckligt och därmed rättsosäkert. Förberedelse till användning av pyroteknik och maskering skulle innebära att man kan stoppa personer på väg till arenan för kontroller.

Vad som ska betraktas som maskering blir också godtyckligt. Detta har t.ex. tidigare påverkat tifo-arrangemang, då det varit oklart huruvida flaggor och banderoller används till skydd för maskering eller inte.

En läktare är en väldigt organisk samling människor. Enskilda supportrar, supporterföreningar, supportergrupper och kompisgäng samlas och interagerar med varandra. Alla vet inte löpande hur ett tifo ska se ut eller vad det är för banderoll som vecklas ut. Det är väldigt svårt för den enskilda individen att ta ansvar för saker den inte känner till på förhand. Vi menar att det är oproportionerligt att man ska riskera någon form av straff bara för att man har råkat hålla i fel tygstycke eller stå bredvid fel person. Det finns redan lagar i samhället som går att applicera på fotbollen, istället för att skapa nya specifikt för oss supportrar.

SFSU avstyrker förslaget med följande motivering: Området som anses tillhöra idrottsanläggningen kan redan idag utökas genom att justera den geografiska avgränsningen för tillståndet att anordna idrottsarrangemanget, vilket även förekommer. Det saknas därför anledning att lagstifta om försök till att inneha eller använda pyroteknik. Det bedöms också svårt att förutse vad som skulle innebära ett försök då gränsen för idrottsanläggningen inte alltid är tydligt uppmärkt, och det är oklart om det i praktiken finns utrymme för frivilligt tillbakaträdande från försök.

6.4 En effektivare tillträdesförbudslagstiftning

Gällande tillträdesförbud så föreslås en presumtion för tillträdesförbud vid ett mycket stort antal och svepande grunder. Det är problematiskt när den enskilde inte har rätt till juridiskt biträde samtidigt som den har Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och i mindre mån även SvFF mot sig.

Om tillträdesförbud motiveras av att det ska skydda arrangemanget så borde endast sådana brott eller ageranden som riskerar att störa idrottsarrangemanget ligga till grund för tillträdesförbudet. Det är svårt att motivera att t.ex. ringa narkotikabrott genom ett innehav på arenan ska leda till ett tillträdesförbud.

Resultatet av utredningen blir att tillträdesförbudet får mer prägel av en påföljd för ett handlande än att det är någonting som ska skydda ett idrottsarrangemang. Det är svårt att förstå varför fotbollsspelare och andra aktörer inom idrotten ska ha detta förstärkta skydd som utredningen skulle innebära. Det ska t.ex. resultera i tillträdesförbud att vid ett enskilt tillfälle trakassera en aktör inom idrotten oaktat när eller var detta sker. Detta aktualiserar framför allt yttrandefriheten och det går att fråga sig om inte allt som är tillräckligt klandervärt för att göra avsteg från yttrandefriheten redan är kriminaliserat genom t.ex. ofredande, förolämpning, olaga hot etc.

Att tillträdesförbuden föreslås bli minst ett år och som längst fem år saknas det stöd för behov av längre tillträdesförbud. Tvärtom så är förbudstiderna inte ens idag klarlagda i praxis (detta håller Åklagarmyndigheten med om i sin RÄV 2021:22). Det är mycket sällsynt med

tillträdesförbud idag som är över ett år och sex månader. I stort sett används bara halva skalan för förbud redan idag. Det vore rimligare om man använde hela skalan upp till tre år innan man bestämmer sig för att göra förbuden ännu längre. Behovet saknas helt enkelt som det tillämpas idag.

Även brottet att bryta mot ett tillträdesförbud ska få en straffskala på som längst ett år fängelse istället för sex månader som idag. Brott som har ett år i straffskalan kan resultera i anhållande och häktning till skillnad från brott som har som längst sex månader fängelse i straffskalan. Polis kan även använda sig av hemlig övervakning av kommunikation. Det innebär något hårdare att polisen kan inhämta information från operatörer om ett telefonnummer, vem personen haft kontakt med och när. Samt vilka mastuppkopplingar telefonen haft d.v.s. positionera var abonnenten befunnit sig.

6.4.3 Tillträdesförbud och förenklad riskbedömning

I utredningen föreslås ett utvidgat tillämpningsområde. Redan idag kan tillträdesförbuden utdelas på ett rättsosäkert sätt och vi känner därför att förslagen är problematiska. Det föreslås att man ska ta bort formuleringen om uppsåt när det gäller kastade föremål. Till exempel om man kastar ett plastglas när man firar ett mål, så måste åklagaren i dagsläget visa att man har haft uppsåt att störa ordningen. Om förslaget går igenom skulle den formuleringen försvinna och man skulle då kunna få tillträdesförbud för en sådan händelse.

Det är problematiskt att man får tillträdesförbud innan det är fastställt om man faktiskt har begått ett brott. Det finns även annan lagstiftning redan idag som kan tillämpas gällande vad man får säga. Vi känner att det är viktigt att trycka på att rörelsefriheten som supporter kan begränsas utan att man ens utfört ett brott.

Vi vill kommentera utredningens förslag om kriminalisering av försök att överträda tillträdesförbuden. Utredarna konstaterar att det är ovanligt att supportrar försöker överträda sina tillträdesförbud, men man föreslår ändå en lagändring. Samtidigt är det otydligt hur försök skulle definieras och det finns en risk att folk straffas för att de befinner sig i närheten av arenan inför en match. Bara för att man är nära arenan som man är avstängd ifrån så behöver det inte betyda att man gör ett försök att komma in. Det är vanligt att avstängda supportrar åker på bortamatch och umgås inför och efter matcher, av sociala skäl.

Vi känner oro för den rättsosäkerhet vi redan har sett kring utfärdande av tillträdesförbud. Att individen stängs av i väntan på hantering, men sedan ibland frias eller får ändrat (mildare) straff av högre rättslig instans ser vi redan som ett återkommande problem. Vi tror tyvärr inte det kommer att bli bättre framöver med dessa förslag till ändringar.

6.4.4 Trakasserier mot utövare, funktionärer eller andra vid ett idrottsarrangemang

En del av förslaget handlar om trakasserier. Vi känner en tveksamhet kring var gränsen för att något ska räknas som trakasserier? Får man säga att en domare är en sopa? Får man skriva det på sociala medier? Utredningen tar upp både direkta hot riktade mot domare och funktionärer, men även betydligt mer allmänna kommentarer på arenorna under pågående match. Vi förstår att det finns en problematik kring detta, men tycker det kan behöva förtydligas vad som faktiskt åsyftas med "trakasserier".

Övergripande

Vi känner oro och osäkerhet kring hur dessa lagförslag kan komma att påverka oss fotbollssupportrar framöver. Det finns andra sätt att komma till rätta med problemen än hårdare lagstiftning och repression. Vi har under många år nu jobbat framgångsrikt enligt exkluderingsstrategin, vilken vi känner har varit bra, rättvis och framgångsrik. Individ som begår brott ska tilldelas straff, enligt proportionalitet och samma praxis som tillämpas utanför fotbollen.

Vi vill med tydlighet konstatera att utredningen inte presenterar något underlag eller stöd för den problembild som målas upp. Allsvenskan lockar fler besökare än någonsin vilket direkt talar emot att allmänheten skulle uppfatta arrangemangen som otrygga.

Vi var en del av referensgruppen under utredningen. Vi hade två möten, medan expertgruppen hade åtta. Vi hade gärna fått ta en större plats i utredningen och bidra mer med vår expertis. Trots det har vi själva kontaktat Anders Hübinette och Anders Lundmark löpande och känner att vi har haft en bra dialog den vägen.

Det är viktigt att få till en lika hantering över hela landet, att saker inte hanteras olika beroende på ort eller polisdistrikt. Som supportrar vill vi bli behandlade på samma sätt oavsett arena. Vi har sett en del problem nyligen med t.ex. visitation, när Polisen under våren adderade nya skrivelser i tillstånden. Detta skapade uppenbarligen förvirring hos arrangörerna och påverkade oss supportrar negativt, med flera anmälningar om integritetskränkande felaktiga visitationer.

Gällande problematiken kring hantering av videomaterial, så känner vi även här att det vore lämpligt om detta hanteras på samma sätt oavsett arena, arenaägare och arrangör.

Signerat

Svenska Fotbollssupporterunionens styrelse